

Мельник А.О.

УДК 339.9

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ АЗІАТСЬКОЇ КРИЗИ 1997-1998 РОКІВ

Актуальність дослідження. Фінансові кризи окремих держав в умовах світової глобалізації та лібералізації фінансових ринків мають всеохоплюючий характер і швидко розповсюджуються по світовому фінансовому ринку з різними наслідками. Неможна стверджувати, що наслідки фінансових криз є лише негативними для світового фінансового ринку, як правило для країн з вразливою економікою це твердження є справедливим, але для країн які вміють передбачати їх розвиток, кризи можуть забезпечити зростання доходів і отримання стратегічних економічних можливостей на фінансовому ринку, які дозволяють реалізовувати зовнішньоекономічні і політичні інтереси цих країн. Саме це ми спробуємо дослідити на прикладі азійської кризи. Дослідження азійської кризи не втратили свою актуальність оскільки на різних фінансових ринках час від часу виникають нові фінансові кризи які розповсюджуються за схожим сценарієм, тому необхідно обґрунтувати і визначити пріоритетність зовнішніх і внутрішніх передумов виникнення локальних фінансових криз та їх подальшого поширення світовим фінансовим ринком.

Аналіз останніх наукових праць. Причини і наслідки азійської кризи досліджували міжнародні аналітики, зарубіжні та вітчизняні вчені. Відомий міжнародний економіст-аналітик Дж. Сорос у своїх працях розкриває сутність небезпеки сучасного глобального світового ринку при цьому в основі його обґрунтування покладений швидкий механізм поширення кризових явищ з національних ринків на світовий в умовах глобалізації [2].

Дослідженнями фінансових криз та їх вплив на світову економіку займалися такі російські вчені як А.В. Анікин [1], П. Бойко, О. Борисоглібська, Л. Довженкова, О. Ільїнський [3], Ю. Константінов [3], В. Михеев, М. Романова, Л. Симонова, М. Потапов. Більшість російських вчених вивчали азійську кризу з метою з'ясування її першопричин та факторів, що зумовили її швидке поширення по світовому фінансовому ринку.

Кризові явища у світовій економіці досліджували такі вітчизняні вчені як: Геєць В.М., Барановський О.І., Василенко Ю.В., Луцишин З.О., Пахомов Ю.М., Філіпенко А.С. та інші. Луцишин З.О. у своїх роботах досліджувала причини виникнення та особливості сучасних фінансових криз, роль капіталу у їх виникненні та поширенні. Геєць В.М., Барановський О.І., Василенко Ю.В. розглядали наслідки протікання світових криз для України та визначали можливі напрямки антикризової політики України. Пахомов Ю.М. у своїх наукових працях обґрунтовує неминучість появи кризових явищ у світовій економіці та визначає їх основною передумовою кризу розвитку сучасної цивілізації, яка вступила у фазу переродження і трансформації. Філіпенко А.С. у своїх дослідженнях приділяє значну увагу причинам світових криз і найбільш значущими на його погляд є саме внутрішні причини тобто недосконалий економічний розвиток і політична зрілість в окремих країнах.

Мета дослідження. У дослідженні азійської кризи необхідно визначити пріоритетність і значущість зовнішніх і внутрішніх передумов появи фінансової кризи та її поширення світовим фінансовим ринком.

Основний зміст дослідження. Азійська криза стала переломним чинником, що сприяв переходу світової економіки на новий етап розвитку, який характеризується недовістю загальноприйнятих економічних стереотипів і появою нових напрямів економічної політики у світі.

Азійська криза охопила спочатку такі країни Південно-Східного регіону як Тайланд, Філіппіни, Індонезію, Малайзію, Південну Корею, а згодом поширилась на Тайвань, Гонконг, Сінгапур, саме ці країни відносяться до групи нових індустріальних і сформували великий потенціал для економічного розвитку за короткий час, перейшовши до сучасної моделі організації економіки.

Країни цього регіону з середини 80-х років ХХ століття знаходились на черговому циклічному підйомі економіки, для них було характерним – зростання обсягів ВВП і експорту, збільшення валютних резервів іноземної конвертованої валюти, бездефіцитні бюджети країн. Серед низки макроекономічних показників які мали позитивний темп зростання негативною динамікою характеризувався лише стан платіжного балансу, який відзначався зростаючим дефіцитом по поточним зовнішнім операціям. За таких умов інвестиційна привабливість регіону була дуже високою і не викликала сумнівів у іноземних інвесторів [1]. Дані країни стали епіцентром розвитку і розгортання руйнівної сили фінансової кризи оскільки не дивлячись на швидкий розвиток економіки держав, системи їх регулювання мали низку недоліків та суперечностей.

Процес протікання азійської фінансової кризи можна охарактеризувати поступовим ланцюгом прояву подій як на фінансовому так і на товарному ринках, які призвели до фінансової, а згодом до масштабної економічної кризи їх економік. Не дивлячись на позитивні макроекономічні показники, негативні фінансові події суттєво змінили умови функціонування для всіх суб'єктів господарювання як національних так і зарубіжних.

Азійська криза була дуже складною за характером протікання оскільки вона об'єднала у собі недоліки і протиріччя національних економічних політик та недосконалість міжнародної фінансової системи [2]. Виходячи з цього можна поділити кризові передумови на дві основні групи внутрішні і зовнішні.

Більшість міжнародних експертів аналізуючи причини азійської кризи переважно значення віддають

впливу саме зовнішніх чинників. Вони вважають, що при зацікавленості світового співтовариства у подальшому стрімкому розвитку східно-азійських країн таких негативних наслідків фінансової кризи можна було б уникнути, а можливо і унеможливити їх появу. Про це свідчать в першу чергу вимоги МВФ щодо зменшення темпів росту ВВП цих країн взамін на фінансову допомогу з його боку. Програми допомоги МВФ піддавались критиці з боку постраждалих-країн та незалежних міжнародних економістів-аналітиків, оскільки вони мали ярко виражений перерозподільний аспект, що проявлявся у беззастережному відкритті внутрішніх ринків, швидкій реалізації неплатоспроможних і мало ліквідних компаній західним інвесторам. Ці заходи явно спрямовані на посилення ролі іноземного капіталу на внутрішніх ринках постраждалих від кризи країн [3]. На основі обробленого матеріалу можна виділити такі сценарії розвитку кризи, що були спровоковані зовнішніми чинниками:

Перший – криза була спровокована Китаєм, який намагався послабити економічний розвиток цих країн і отримати додаткові переваги на азійському просторі.

Другий – криза виникла у результаті переходу Гонконгу під юрисдикцію Китаю та зменшенням у наслідок цього довіри з боку міжнародного спекулятивного капіталу до азійського фондового ринку.

Третій – криза була ініційована США з метою підірвати економічний розвиток Азійських країн та зневільовати передумови стрімкого економічного розвитку Китаю.

Четвертий – криза була породжена внаслідок комбінації трьох складових: застоєм економіки Японії, фіксацією національних валют до американського долара, мало дієвими програмами МВФ щодо відновлення стабільності у постраждалих країнах.

Основною внутрішньою передумовою виникнення фінансової кризи на наш погляд є не контрольоване зростання кредитної заборгованості окремих компаній, їх зобов'язання у 5-6 разів перевищували вартість їх активів, дешеві доступні фінансові ресурси використовувались ними не ефективно розпоршуючись у вигляді підвищення заробітних плат управлінців, реалізації ризикових неприбуткових проектів.

У результаті залучення надлишкових фінансових ресурсів та нераціонального їх використання у цих країнах проявилось таке явище, як інфляція активів. Нераціональне використання фінансових ресурсів полягало у тому, що лєвова частка інвестицій надходила не у реальний сектор економіки, а спрямовувалась на реалізацію спекулятивних операцій на фінансовому ринку. Бажання фінансових посередників отримати швидкі надприбутки призвело до ігнорування більшості кредитних ризиків. Надлишок доступних фінансових ресурсів сприяв стрімкому зростанню цін на ринку нерухомості та цінних паперів. Значну роль відіграли корупційні схеми між бізнесом і владними структурами, які мали можливість перерозподіляти залученні за кордоном фінансові ресурси між національними суб'єктами підприємництва. Державна роль у більшості випадків була деструктивною, оскільки державні пільги надавались підприємствам вибірково. Так державні органи влади в значній мірі сприяли деформуванню економіки і створили умови для розвитку кризових явищ. В країнах майже була відсутня система регулювання і контролю за діяльністю суб'єктів господарювання і особливо за фінансовими організаціями. Доступ до інформаційних джерел теж був обмежений, це давало можливість маніпулювати інформацією та здійснювати фінансові спекуляції.

Можна стверджувати, що економіки країн даного регіону розвивались без врахування основних економічних законів, можливо враження кризою було б не таке болоче, якби під час розвитку та нарощення ВВП, керівництво держав сформувало дієвий механізм регулювання та розподілу іноземних фінансових ресурсів.

Для кращого розуміння сутності азійської кризи, ми відобразимо на рис.1 етапи її протікання у відповідності до прояву внутрішніх кризових передумов.

Слід відзначити, що фінансові і комерційні передумови кризи були непомітними для світового співтовариства, а національні уряди не змогли вчасно виявити та зреагувати на прояви цих чинників. Вчасне реагування змогло б зменшити негативний вплив фінансових інструментів на загальноекономічний розвиток країн. Азійська криза довела спроможність деяких фінансових інструментів значно впливати на економічний розвиток країн.

Висновки дослідження. На нашу думку, найбільш руйнівну роль у розвитку азійської кризи відіграли саме внутрішні передумови, вони продемонстрували неготовність урядів держав при швидких темпах розвитку економіки раціонально розподіляти і перерозподіляти ВВП. Злагоджена робота органів виконавчої влади, чітко регульовані ринкові відносини, контрольоване і виважене використання залученого капіталу були б спроможними зневолювати негативний вплив будь якого зовнішнього сценарію розвитку фінансової кризи.

Саме східно-азійська криза поставила під сумнів позитивний вплив на економічний розвиток процесів фінансової глобалізації та лібералізації національних фінансових ринків. Так більшість країн Південно-Східної Азії переглянули свої підходи щодо ведення економічної інтеграції, лібералізації фінансових ринків та глобалізації економік, їх економіки стали більш ізольованими від світового ринку, посилювався рівень державного регулювання економічних і фінансових процесів.

Рис. 1. Етапи прояву азійської кризи

Джерела та література

1. Аникин А.В. История финансовых потрясений / Аникин А.В. – М, 2000. – 342 с.
2. Сорос Дж. Кризис мирового капитализма / Сорос Дж. – М, 1999. – 158с.
3. Константинов Ю.А. Финансовый кризис: причины и преодоления / Константинов Ю.А., Ильинский А.И. – М.: ЗАО«Финстатинформ», 1999. – 156 с.

Мошкова М.М.**УДК 339.9****ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ МЕХАНІЗМІВ РЕФІНАНСУВАННЯ ІПОТЕЧНИХ КРЕДИТІВ ВІТЧИЗНЯНИМИ БАНКАМИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ**

Постановка проблеми. Іпотечне кредитування відіграє важливу роль в економіці будь-якої країни, оскільки виконує не тільки економічні, але й соціальні функції. Проте головною проблемою ефективного функціонування системи іпотечного кредитування залишається вже тривалий час брак довгострокових ресурсів. Одним із шляхів вирішення даної проблеми є впровадження прозорих та надійних механізмів рефінансування іпотечних кредитів. Протягом 2004 – 2006 рр. було створено основні передумови впровадження системи рефінансування іпотечних кредитів вітчизняними банками, проте цей процес був перерваний глобальною фінансовою кризою. У зв'язку з цим набуває особливої актуальності відновлення механізмів рефінансування іпотечних кредитів в Україні із врахуванням тих помилок, які спричинили розгортання іпотечної кризи.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Дослідження в цій сфері здійснюють як зарубіжні, так і вітчизняні вчені. Варто одразу відзначити, що фактично всі науковці сьогодні досліджують іпотечні цінні папери в контексті кризи, однак частина вчених зосереджує увагу більше на причинах та наслідках криз, зокрема Волен Р. та Лім М. визначають причини іпотечної кризи, основними з яких вважають здійснення невиваженої сек'юритизації, та її наслідки для економіки [11, 13]. В свою чергу інша частина вчених, незважаючи на кризові явища, розкривають потенційні можливості подальшого використання структурованих фінансових інструментів, зокрема Авесані Р.-Г., Паскуаль А.-Г., Рібакова Е. зосередили свою увагу на дослідженні функціонування покритих іпотечних облігацій, які набули поширення в Німеччині та Іспанії, а також дійшли висновку, що саме цей вид іпотечних цінних паперів є найбільш